

МБОУ «Капкайкентская СОШ им. Б.А.Магомедова»

Открытый урок по родному языку в 6 классе

на тему: **«Диалект сёзлер»**

**Провела учительница родного языка и литературы
Гаджихамедова С.Э.**

Директор школы

/М.Мансуров/

Дарсны темасы: Диалект сёзлер

Дарсны мурады: -яшланы тилни сёз байлыгы, оланы кьурулушу, кьолланышы булан таныш этмек;

- авуз ва языв тилин оьсдюремек;

-тилине, ватанына бакьгъан сюювюн артдырмакь.

Дарсны барышы:

Кьурум мюгьлет.

Муаллим: Салам, яшлар!

Яш: Салам, муаллим!

М.: Яшлар, бугюн бизин ана тил дарсыбызгъа гелген кьонакъланы да кьаршылайыкь.

Я.: Хошгелдигиз!

М: Уьйге сизге не берилген?

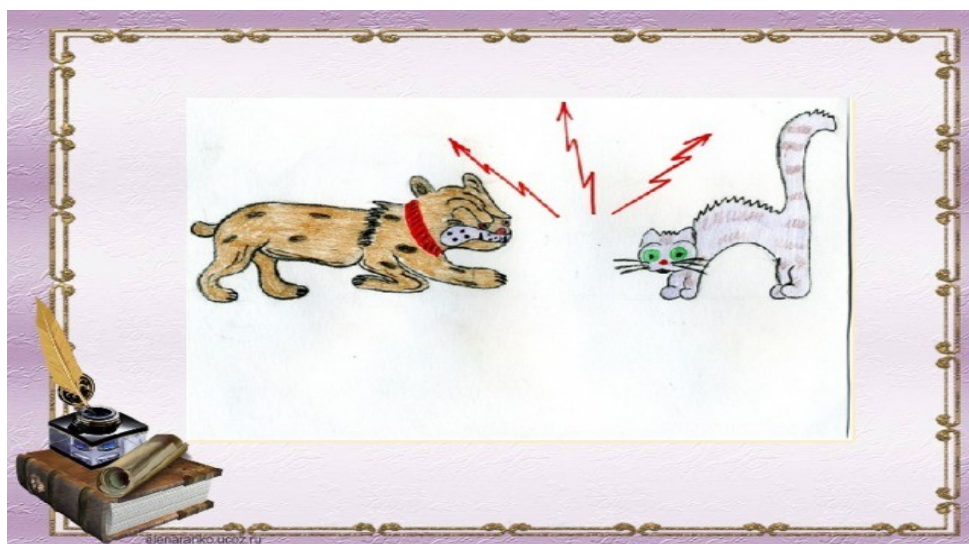
Я:Бирикген сёз тагьымлар.

Педиреден тькгендей (льёт, как из ведра).

Башын тас этмек(потерять голову),

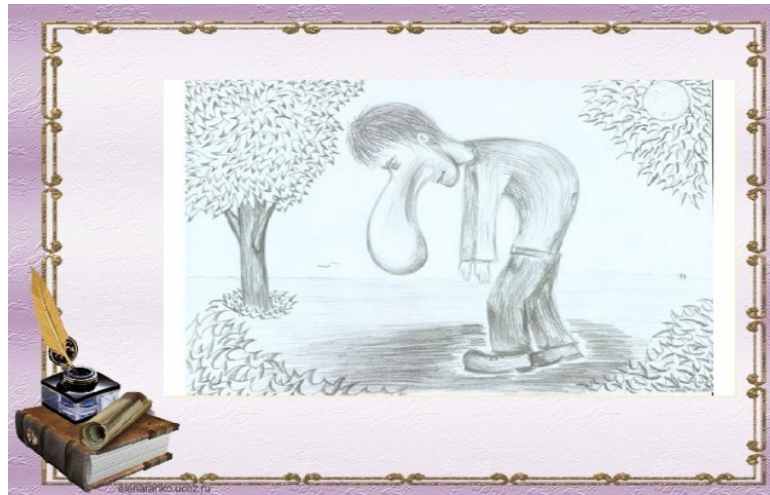
Ит де, мишик де йимик (как кошка с собакой),

Бир кјулакъдан гирип, бир кјулакъдан чыкъмакъ (в одно
ухо заходит, в другое выходит),

Бети ялламакъ (щеки горят),

Бурнун салландырмакъ(повесить нос),

Башына минмек (сесть на голову).

Айырыв иш.

Доскадагъы сёзлени гьарисин ерлерине салыгъыз.къалгъан сёзлени маъналарын беригиз.

Эсгиленген сёзлер -

Касбулукъ сёзлер -

янгы сёзлер-

ортакъ сезлер-

Мудир, къараваш, баш, планшет, вазир, макънатус, смартфон, мактап, акъчалыкъ, гелиш, нёкер, билезик, чубулдурукъ, вайфай, хан, гьурият, ата, къол, сьургю, бурав, китап, акъ.

Гёрсетив иш.

Доскада берилген алатланы тьуплерине нелер экенин **языгъыз:**

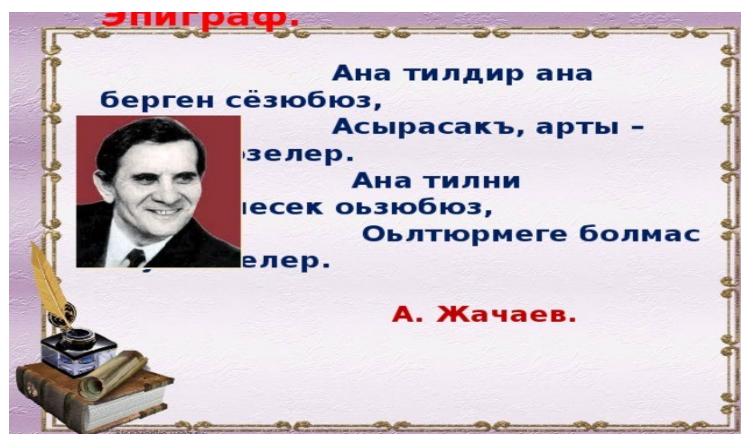
Къабалай, обгюз, чепкен, балта, къарлыгъач, кьыравуч, окълав

Янгы теманы уьстюнде ишлев:

М.: Языгъыз тептерлеригизге дарсны темасын ва эпиграфны.

Гъар адамны сюювюнден, гъюрметинден, абур – сыйындан ана тилине де сююв топлана. Шолай сююв болмаса тил оьсмей. Уллу халкъланы, кеп миллетлени тиллерини денгиз-дериясында бир гиччи кел йимик, атып чыкъгъан булакъ йимик турагъан гиччи миллетни тили айланасын алгъан оьзге тиллер булан булгъанышып, ёкъ болуп къалмагъа бола. Шону учун зараллы таьсирлерден кьоруп, тилни сакъламакъ учун инг башлап миллетни сёз байлыгъын билмеге тюше.

Эпиграф.

Ана тилдир ана берген сёзюбюз,
 Асырасакъ, арты – сонгу тюзелер.
 Ана тилни оьлтюрмесек оьзюбюз,
 Оьлтюрмеге болмас ону оьзгелер. (А. Жачаев.)

Тенгleshдирв иш:

Буйнакск диалект-такъалыбакъа; гесертки; торгъай

Хасавюрт диалект-тахталыбакъа; кесертки;

Гъайдакъ диалект-къапкъачлыбакъа; гъалкъа; ярипатагъ

Терик диалект-чындырхан; лявлик.

Тапшурув этмек 57(бет 27)

Сёзлюк иш:

Маркача-къашкъарала турагъан вакъти;

Маршав-арба энишден алгъабагъып гетмесин деп, обгюзлени аркъасындан таба салынагъан къайыш.

Гъапкъайгентни ва Башлыгентни сёйлевюню арасындагъы

башгъалыкълар: Уллавай-

такъта

Шитука-

шейтенпапах

Петахули-

хусхулдакъ

Натижа чыгъарыу.

Яшлар, биз бугюн дарсда къайсы теманы эсибизге салдыкъ?

(тилни сѣзбайлыгъын, олай демек, аваздашланы, къаршыдашланы, маънадашланы, тарихи сѣзлени, эсгиленген сѣзлени, янгы сѣзлени, диалект сѣзлени, бирикген сѣзтагъымланы, касбулукъ сѣзлени)

Англашылмайгъан бѣлюклер, терминлер болдуму, яшлар? Соравларыгъызны беригиз.

Сизин ёкъ буса соравугъуз, меники бар сизге. Яхшы ойлашып айтыгъыз.

Гъар тилни сѣз байлыгъы бола, рус тилни, къумукъ тилни, дарги тилни ва ш.б.

Ким айтар, шо сѣз байлыкъ тилде нечик сакълана, къайда сакълана?

Я.:(сѣзлюклерде)

Къумукъ тилде нечик сѣзлюклени билесиз?

Къумукъ тилни маънадаш сѣзлюгю

Фразеология сѣзлюк

Гиччирек темалар сѣзлюк

Къумукъча – русча сѣзлюк

Русча – къумукъча сѣзлюк

Сыналгъан сѣзлер ва айтывланы сѣзлюгю....

Къыйматлав.

Мен бугюн сизге бек рази болдум, анив ишледигиз, гъали къыйматлар салайым....

Уьйге иш:

Проект иш.

Эсги ерлени, орамланы, булакъланы атларын язып, олагъа олай неге айтылагъанын билмек. Уллулагъа сорап, оланы да къуршап этигиз проектни.